

นวัตกรรม “พลังเครือข่ายชุมชนบ้านวังตะเคียน ด้วย บวร โมเดล”

สาขา กลุ่มครองผู้บริโภครด้านสุขภาพ
ประจำพุทธศักราช ๒๕๖๘

นางพฤษดี ว่างบุญ

อสม. ดีเด่นระดับเขต
จังหวัด ชัยนาท

นวัตกรรม : พลังเครือข่ายชุมชนบ้านวังตะเคียน ด้วย บวร โมเดล

ชื่อนวัตกรรม : พลังเครือข่ายชุมชนบ้านวังตะเคียน ด้วย บวร โมเดล

ชื่อเจ้าของผลงาน : นางพฤษดี วังบุญ

ประเภทนวัตกรรม : ☐ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product innovation)
☐ นวัตกรรมบริการ (Service innovation)
☒ นวัตกรรมกระบวนการ (Process innovation)

จังหวัด : ชัยนาท

อสม. ดีเด่นระดับ ☒ เขต ☐ ภาค

ที่มาและความสำคัญของการสร้างนวัตกรรม

ในปัจจุบันมีการแข่งขันทางธุรกิจที่สูง ทำให้ผู้ผลิตบางรายละเลยความปลอดภัยของผู้บริโภค ขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้เรื่องสิทธิของตนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เพื่อป้องกันไม่ให้ประชาชนถูกเอารัดเอาเปรียบจากสินค้าและบริการที่ไม่ได้มาตรฐาน **ชมรมคุ้มครองผู้บริโภค บ้านวังตะเคียน** จึงจัดทำนวัตกรรม “พลังเครือข่ายชุมชนบ้านวังตะเคียน ด้วย บวร โมเดล” โดยใช้พลังความร่วมมือจากทุกภาคส่วน บ้าน วัด โรงเรียน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เพื่อสร้างระบบคุ้มครองผู้บริโภคในชุมชนอย่างยั่งยืน

เนื่องจากข้าพเจ้านางพฤษดี วังบุญ ประกอบอาชีพค้าขาย และเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังตะเคียน ทำให้เล็งเห็นปัญหาของทางผู้บริโภค เช่น ประชาชนในชุมชน ยังขาดความรู้ด้านการเลือกซื้อสินค้ามาบริโภค ถูกเอารัดเอาเปรียบจากการซื้อสินค้า ซื้อสินค้าไม่ได้มาตรฐานและไม่มีคุณภาพ ไม่สะอาดและมีสารพิษเจือปน และปัญหาจากผู้ประกอบการร้านค้า เช่น สินค้าและบริการบางอย่างมีการโฆษณาอวดอ้างสรรพคุณเกินจริง มีการปลอมปน ผลิตไม่ได้มาตรฐาน สินค้าไม่ได้รับอนุญาตให้จำหน่าย แต่นำมาจำหน่าย ขาดการตรวจสอบคุณภาพสินค้าในร้าน เช่น การดูฉลากผลิตภัณฑ์ วันหมดอายุ เลขทะเบียนยา หรือเลขที่จัดแจ้งเครื่องสำอาง รวมถึงผู้ประกอบการแฝงลอยจำหน่ายอาหารในหมู่บ้าน

ยังพบวัตถุดิบที่ใช้ในการทำอาหารมีสารปนเปื้อน อันนำมาสู่การมีสุขภาพที่ไม่ดีของประชาชน ดังนั้นในฐานะของทั้งผู้ประกอบการร้านค้า และฐานะ อสม.จึงเล็งเห็นปัญหาดังกล่าว จึงมีความตั้งใจในการจัดตั้งชมรมคุ้มครองผู้บริโภคบ้านวังตะเคียน โดยมีภาคีเครือข่ายต่างๆ ร่วมกันดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อมุ่งหวังให้ประชาชน มีความรู้ที่ถูกต้อง ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ ได้รับสินค้าและบริการที่ได้มาตรฐานคุ้มค่างบเงินที่เสียไป และไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพร่างกายของประชาชน

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคไม่ให้เสียเปรียบจากผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย
- 2) เพื่อป้องกันไม่ให้ประชาชนตกเป็นเหยื่อของการโฆษณาชวนเชื่อ
- 3) เพื่อควบคุมสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานหรืออาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค
- 4) เพื่อสร้างความเป็นธรรมระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย
- 5) เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในชุมชนในการดูแลสุขภาพผู้บริโภค

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ใช้หลักการ “บวร โมเดล” ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนสำคัญ

- 1) **บูรณาการ (Integration)** คือ หลักในการดำเนินงานของรูปแบบที่เน้นการดึง ทุกภาคส่วน ร่วมแก้ไขปัญหาลงมือดำเนินการจัดตั้งชมรมคุ้มครองผู้บริโภคบ้านวังตะเคียน โดยมีภาคีเครือข่ายต่างๆ ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้นำชุมชน คุณครู อย.น้อย แกนนำ อสม. ตัวแทนภาคประชาชน ตัวแทนร้านค้า ตัวแทนวัด และเจ้าหน้าที่ รพ.สต.
- 2) **วิถีชุมชน (Local Approach)** คือ การทำความเข้าใจชุมชนเพื่อเข้าถึงปัญหาและแนวทาง การแก้ไข ประกอบด้วย

2.1 **การวิเคราะห์ชุมชน** ทางชมรมคุ้มครองผู้บริโภคบ้านวังตะเคียนได้ร่วมกับชุมชนในการวิเคราะห์สภาพบริบท ความเชื่อ ค่านิยม ทรัพยากร และปัญหาร่วมกัน

- หมู่บ้าน ได้แก่ การใช้ยาในครัวเรือน สารปนเปื้อนในอาหาร การเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์สุขภาพในร้านค้า
- โรงเรียน ได้แก่ ขาดแกนนำ อย.น้อย สารปนเปื้อนในอาหาร
- รพ.สต. ได้แก่ การใช้ยาในผู้ป่วยโรคเรื้อรัง
- วัด ได้แก่ การตรวจสุขภาพพระสงฆ์ การเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์/อาหารที่ประชาชนนำมาถวาย

2.2 สร้างการมีส่วนร่วม ผ่านวิถีชีวิตของชุมชน เช่น ประชาคมหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยภาคีเครือข่ายชมรมคุ้มครองชมรมผู้บริโภคบ้านวังตะเคียน

2.3 การจัดตั้งนโยบาย จากการวิเคราะห์ชุมชนร่วมกัน นำมาสู่การจัดตั้งนโยบายของชุมชน ในด้านการคุ้มครองผู้บริโภค

- ร้านค้าในชุมชนผ่านการอบรมตามหลักสูตร
- แผงลอยจำหน่ายอาหารผ่านเกณฑ์ มาตรฐานสุขาภิบาลอาหาร
- ประชาชนใช้ยาถูกต้อง
- มีแกนนำ ออย.น้อย
- โรงอาหารผ่านเกณฑ์มาตรฐานสุขาภิบาลอาหาร
- ตรวจสุขภาพประจำปีพระสงฆ์
- ระบบเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์/อาหารที่ประชาชนนำมาถวาย
- ผู้ป่วยโรคเรื้อรังใช้ยาอย่างถูกต้อง

3) ร่วมมือ (Collaboration) คือ การสร้างกลไกการทำงานในทุกระดับผ่านภาคีเครือข่าย ทั้งบ้าน วัด โรงเรียน และรพ.สต. เพื่อผลักดันให้ได้ผลลัพธ์ตามนโยบายที่ตั้งไว้ โดยมีโครงการและกิจกรรมในการดำเนินงานดังนี้

- โครงการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในร้านค้าและอาหารปลอดภัย
- โครงการ “ประชาชนบ้านวังตะเคียนปลอดภัย บริโภคอาหารปลอดภัย”
- โครงการ ออย.น้อย ในโรงเรียน
- การตรวจสุขภาพพระสงฆ์และเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์ในวัด
- การอบรมผู้ประกอบการร้านค้า แผงลอย และประชาชนเรื่องการเลือกซื้ออาหารปลอดภัย

4) เรียนรู้ (Learning & Feedback) คือ การส่งกลับข้อมูลสู่ชุมชน สะท้อนผลการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่าย และรายงานผลการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาและให้การสนับสนุนอย่างยั่งยืน

ผลการดำเนินงาน/ประโยชน์ที่ได้รับ

- 1) ประชาชนได้รับความปลอดภัยจากการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพและบริการสุขภาพ
- 2) ร้านค้าและแผงลอยในชุมชนมีมาตรฐานสุขาภิบาลอาหาร
- 3) โรงเรียนมีแกนนำ “อย.น้อย” ด้านการเฝ้าระวังอาหารปลอดภัย
- 4) พระสงฆ์ได้รับการตรวจสุขภาพและมีระบบเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์ที่ประชาชนถวาย
- 5) เกิดการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในทุกระดับ

ปัจจัยความสำเร็จ

- 1) ความร่วมมือของภาคีเครือข่าย “บวร” (บ้าน-วัด-โรงเรียน-รพ.สต.)
- 2) การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกองทุนสุขภาพตำบล
- 3) ภาวะผู้นำของ อสม. และการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 4) การใช้ข้อมูลจริงของชุมชนในการวางแผนและตัดสินใจ
- 5) การถ่ายทอดความรู้ต่อเนื่องให้ประชาชนและผู้ประกอบการ

โอกาสในการพัฒนา

- 1) ขยายผลนวัตกรรม “บวร โมเดล” ไปยังตำบลหรืออำเภออื่น
- 2) พัฒนาเป็นระบบ “ดิจิทัลเฝ้าระวังผู้บริโภค” (เช่น แอปพลิเคชันรายงานปัญหาผลิตภัณฑ์ไม่ปลอดภัย)
- 3) เสริมศักยภาพ อสม. ให้เป็น “อาสาสมัครคุ้มครองผู้บริโภคระดับตำบล”
- 4) พัฒนา “ชุมชนต้นแบบคุ้มครองผู้บริโภค” เพื่อขับเคลื่อนอย่างยั่งยืนในระดับจังหวัด

ภาคผนวก

“นวัตกรรมพลังเครือข่ายชุมชนบ้านวังตะเคียน ด้วย บวร โมเดล”

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ
Department of Health Service Support

